

ZUCHOWE SPRAWNOŚCI ZESPOŁOWE I INDYWIDUALNE

Nowy zestaw
propozycja

Projekt sprawności: Wydział Zuchowy w składzie: phm. Aleksander Gogół, hm. Emilia Kulczyk – Prus,
phm. Aldona Lekki, phm. Anna Piekarz, phm. Małgorzata Silny, hm. Dariusz Supel,
Konsultacja: kierownicy chorągwianych referatów zuchowych
Projekt emblematów sprawności: Joanna Czopowicz

SPRAWNOŚCI ZESPOŁOWE:

DETEKTYW

1. Odwiedziliśmy agencję detektywistyczną lub komisariat policji i poznaliśmy zasady pracy detektywa.
2. Spotkaliśmy Sherlocka Holmesa lub innego detektywa, który zdradził nam sekrety skutecznego śledztwa. Ułożyliśmy kodeks etyki dobrego detektywa.
3. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły detektywów, gdzie ćwiczyliśmy metody pracy śledczej, sprawdzaliśmy nasze umysły, doskonaliliśmy naszą sprawność fizyczną, zorganizowaliśmy salę treningową.
4. Wykonaliśmy przedmioty niezbędne w pracy detektywa – lupę, znak agencji detektywów. Mamy własny tajny system porozumiewania się.
5. Bawiliśmy się w Zuchowe Biuro Detektywistyczne, Agencję Nic Nam Się Nie Ukryje, Związek Tajnych Inspektorów lub Brygadę RR.
6. Założyliśmy kartotekę, w której trzymaliśmy akta prowadzonych przez nas spraw z zabezpieczonymi dowodami. Ze statusem „Ścisłe Tajne” trzymaliśmy tam akta, nasze odciski palców, zdjęcie i krótki opis przebiegu służby.
7. Przeprowadziliśmy akcję według planu naszego biura (zbieraliśmy poszlaki, zdejmowaliśmy odciski palców, tropiliśmy po śladach), Analizowaliśmy zebrane przez nas dowody. Oglądaliśmy pod mikroskopem włosy, nitki itp.

Uwagi:

- Sprawność „Detektyw” ma za zadanie zapoznać zuchy z ciekawą, ale i niebezpieczną pracą detektywa. Jest skierowana do zuchów w każdym wieku, bowiem praca detektywa może zafascynować wszystkich.
- Sprawność rozwija wszystkie zmysły zuchów i ma duży wpływ na rozwój emocjonalny i rozwój fizyczny. Najważniejsze cechy i umiejętności, jakimi muszą wykazać się zuchy to dokładność, spostrzegawczość, odwaga, utrzymywanie tajemnicy. Zuch detektyw potrafi posługiwać się tajnym pismem. Jest cierpliwy i skoncentrowany.

- W trakcie zdobywania sprawności „Detektyw” zuchy uczą się tropienia, dyskretnego i cichego zachowania, kojarzenia faktów, spostrzegawczości, zabezpieczania dowodów, ćwiczą umysł, rozwiązują zagadki i łamigłówki.
- Zdobywając z zuchami tę sprawność drużynowy musi zadbać o to, by tematyka zabaw nie była związana z faktycznym światem przestępczym i nie dotyczyła spraw drastycznych (np. fikcyjne morderstwa). Można tropić np. Podwórkową Szajkę Niszczycieli Trawników.

Bibliografia:

1. J. Owadzki, „*Gry, zabawy i quizy*”
2. S. Szmaglewska, „*Czarne stopy*”
3. Z. Nienacki, „*Pan samochodzik i Templariusze*” oraz inne książki z tej serii
4. A. Bahdaj, „*Kapelusz za 100 tysięcy*”
5. K. Makuszyński, „*Szatan z siódmej klasy*”
6. M. Twain, „*Tomek Sawyer detektywem*”

DOBRA GOSPODYNI /DOBRY GOSPODARZ

1. Urządziliśmy własne gospodarstwo (izby mieszkalne, pomieszczenia dla zwierząt i magazyny płodów rolnych).
2. Poznaliśmy rodzaje zbóż i roślin uprawnych.. Wiemy, co uprawia się w naszej okolicy i co potem można z tego otrzymać.
3. Poznaliśmy ważne miejsca w naszej miejscowości. Odwiedziliśmy sołtysa, braliśmy udział w spotkaniu Koła Gospodyń Wiejskich, zwiedziliśmy straż pożarną, odwiedziliśmy plebanie, itp.
4. Upiekaliśmy chleb lub kołacz, zakisiliśmy ogórki lub kapustę, przygotowaliśmy potrawę regionalną.
5. Opiekowaliśmy się zwierzętami w naszej zagrodzie.
6. Pomogliśmy w pracach na polu.

7. Zorganizowaliśmy imprezę z wykorzystaniem tradycyjnego zwyczaju ludowego, w zależności od pory roku – dożynki, kołędowanie, jasełka, Zielone Świątki, Andrzejkki, Noc Świętojańska itp.
8. Przeprowadziliśmy Festiwal Folklorystyczny.
9. Uczestniczyliśmy w festynie ludowym zakończonym biesiadą.

Uwagi:

- Realizacja sprawności jest możliwa o każdej porze roku. Przeznaczona jest dla wszystkich zuchów bez ograniczeń wiekowych. Proponuje się ją zarówno gromadom wiejskim, jak i miejskim.
- Sprawność „Dobra Gospodyni/Dobry Gospodarz”, uczy odpowiedzialności, sumienności, pracowitości, gospodarności, pokazuje zuchom, jak ważną rolę w społeczeństwie odgrywają polskie wsie i rolnicy.
- Dzięki tej sprawności zuchy poznają wiejskie obyczaje, folklor. Dobry Gospodarz potrafi zadbać o swoje zwierzęta, zbiera plony, potrafi upiec chleb, wie, jakie prace wykonuje się na wsi w kolejnych porach roku. Dbą również o swój rozwój kulturalny.
- Podczas zdobywania tej sprawności zuchy uczestniczą w rajdach, wycieczkach, wykonują wiele pożytecznych prac. Mogą odwiedzić muzea regionalne. Gromady miejskie mogą spróbować nawiązać kontakt z gromadami wiejskimi, dzięki czemu dokładniej poznają specyfikę wsi.
- Należy zachować szczególną ostrożność w pobliżu maszyn rolniczych, silosów, sadzarek itd. oraz podczas opieki nad zwierzętami! (np. dostęp dzieci do zwierząt rozplodowych jest zabroniony).

Bibliografia:

1. J. Kamocki, *Od andrzejek do dożynek*
2. Pakiet programowy ZHP *Barwy Przyszłości – Gościniec przyjaźni*
3. K. Macdonald, *Książka kucharska Ani z Zielonego Wzgórza*
4. Wydawnictwa Państwowej Inspekcji Pracy nt. prac zabronionych dzieciom na wsi
5. Propozycja programowa ZHP *Wakacje na Maksa*

ELF

1. Byliśmy na wycieczce w lesie, gdzie spotkaliśmy leśnego elfa – leśnego opiekuna, który pokazał nam piękno i pożyteczności przyrody, a także choroby Matki Natury.
2. Odwiedziliśmy Rivendell, miasto elfów, gdzie przeszliśmy szkolenie leśnego strażnika.
3. Zbudowaliśmy własną wioskę elfów nie niszcząc przy tym przyrody.
4. Przeprowadzaliśmy narady podczas wieczornych obrad w tajemniczym kręgu elfów.
5. Wykonaliśmy płaszcze elfów i amulety o tajemniczej mocy.
6. Zrobiliśmy łuki, uczyliśmy się z nich strzelać.
7. Ćwiczyliśmy swoją sprawność fizyczną i nasze zmysły.
8. Uczyliśmy się być niewidocznymi w lesie: przekradaliśmy się bezgłośnie, wykonaliśmy kamuflaż, zacieraliśmy po sobie ślady.
9. Nauczyliśmy się poruszać po lesie tak, by się nie zgubić. Poznaliśmy kilka prostych sposobów wyznaczania północy.
10. Poznaliśmy leśną zwierzynę. Wraz z Legolasem tropiliśmy ją w leśnych ostępach.
11. Wódz elfów przekazał nam tajniki ziołolecznictwa i sekrety dbania o rośliny.
12. Dowiedzieliśmy się, że las składa się z czterech warstw. W każdej z nich szukaliśmy pożywienia.
13. Wykonaliśmy kilka pożytecznych prac na rzecz lasu.
14. Urządziliśmy leśną ucznię z zebranych przez nas darów natury.

Uwagi:

- Sprawność przeznaczona jest dla wszystkich zuchów. Proponuje się zdobywanie jej w okresie wiosenno-letnim i na kolonii zuchowej.

- Sprawność Elf wpływa na rozwój wyobraźni, uczy sprawiedliwości, zaradności, samodzielności, poszanowania dóbr natury.
- Podczas realizacji sprawności należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie bezpieczeństwa (np. nauka kamuflażu) oraz na poszanowanie przez zuchy dóbr natury. Każdy zuch po zdobyciu sprawności będzie wiedział, że w lesie można znaleźć wiele pożytecznych rzeczy w tym i mnóstwo pożywienia. Będzie też wiedział, że bez zgody osoby dorosłej nie można jeść niczego, czego się nie zna.

Bibliografia:

1. H. Ch. Andersen, *Baśnie (np. Dziecię Elfów)*
2. Baśnie Braci Grimm
3. J.R.R. Tolkien, *Władca pierścieni*
4. Elf – komedia familijna, reżyseria: Jon Favreau
5. M. Fernando, *Dziedzictwo Elfów*
6. <http://www.gildia.com/teksty/kormak/fortean/faeries01>

EUROPEJCZYK

1. Wybraliśmy się na wyprawę „palcem po mapie” Unii Europejskiej, zatrzymaliśmy się w każdej stolicy, wiemy, z czego słynie, potrafimy powiedzieć „dzień dobry” w wielu europejskich językach.
2. Zbieraliśmy wiadomości, artykuły, zdjęcia, ilustracje o każdym z odwiedzanych przez nas krajów. Umieściliśmy je w folderze lub gazecie. Na wystawę swoich prac zaprosiliśmy zaprzyjaźnioną gromadę lub rodziców.
6. Napisaliśmy list do mieszkańca innego kraju, pokazując w nim charakterystyczne cechy naszej kultury.
7. Poznaliśmy zuchy w różnych organizacjach skautowych działające w innych krajach, dowiedzieliśmy się, jak wyglądają ich mundury i w co się bawią.

8. W czasie naszej podróży poznaliśmy znane osobistości z różnych krajów (np. królową, piłkarza, projektanta mody, aktora, piosenkarza).
 9. Bawiliśmy się w jarmark europejski, na którym sprzedawaliśmy produkty charakterystyczne dla danych krajów. Postugiwalimy się różnymi walutami, wiemy, w których krajach używane jest EURO.
 10. Zorganizowaliśmy festiwal zachowawczy Eurowizji.
 11. Bawiliśmy się w parlament europejski. Wspólnie podejmowaliśmy decyzje dotyczące pokuj na świecie. Poznaliśmy Konwencję o Prawach Dziecka ONZ.
- Uwagi:**
- Sprawność „Europejczyk” przeznaczona jest dla zuchów w każdym wieku, można ją zdobywać niezależnie od pory roku.
 - Zaspokaja ona dziecięcą ciekawość świata i pomaga w rozwoju poznawczym zuchów. Uczy tolerancji wobec innych (niezależnie od narodowości, koloru skóry, pochodzenia). Stwarza możliwość poznania tradycji i zwyczajów krajów wspólnoty europejskiej. Zuch – Europejczyk jest koleżeński i przyjaźliwski.
 - Sprawność wymaga od drużynowego gruntownego przygotowania i zdobycia wiedzy o Unii Europejskiej oraz jej członkach.

Bibliografia:

1. J. Gorton, *Szkolny atlas najmłodszych*, Wydawnictwo RTW
2. Pakiet programowy ZHP *Barwy Przyszłości – Nasz barwny świat*
3. Pakiet programowy ZHP *Barwy Przyszłości – Moje prawa i wolności*
4. Załącznik do *Barw Przyszłości – Unia bez tajemnic, wczoraj, dziś, jutro*
5. Pakiet programowy ZHP *Paszport do europy – zuchowy*
6. www.zuchowewiesci.zhp.pl – lato 2004
7. Propozycja programowa Chorągwi Dolnośląskiej ZHP *Zuch Maciuś Pierwszy*
8. Propozycja programowa ZHP *Od samorządności do demokracji*

MALY KSIĄŻE

1. Odbiliśmy razem z Małym Księciem podróż po innych planetach. Odwiedziliśmy planety: Króla, Pyszałka, Opoja, Biznesmena, Latarnika, Geografa oraz Ziemię.
2. Rysowaliśmy rysunki pobudzające wyobraźnię (węża, który połknął słońca, owieczkę w skrzyni itp.).
3. Wiemy, co to są gwiazdy i planety. Wraz z Małym Księciem oglądaliśmy zachód słońca.
4. Poszukujemy przyjaciół w szkole, w drużynie, na podwórku. Wraz z lisem szukaliśmy kogoś, kogo moglibyśmy „oswoić”.
5. Zaprzyjaźniliśmy się z inną gromadą, odwiedziliśmy ich planetę.
6. Hodowaliśmy własną roślinkę, opiekowaliśmy się nią, dbaliśmy, by nic jej nie brakowało.
7. Znamy piosenkę Małego Księcia.
8. Zorganizowaliśmy „Święto Przyjaźni” w drużynie, szkole lub na podwórku.

Uwagi:

- Sprawność przeznaczona jest dla dzieci starszych.
- Sprawność Małego Księcia stwarza wiele możliwości realizacji. Drużynowy sam decyduje, które przygody Małego Księcia wykorzystać do pracy gromady i na które aspekty wychowawcze położyć szczególny nacisk. Na przykład wyprawa na planetę Opoja może być pretekstem do rozmowy o problemie alkoholizmu i uzależnień, spotkanie z lisem to historia przyjaźni, a rozmowy z pilotem mogą uzmysławiać zuchom rolę dzieciństwa, pokazywać różnice między światem dzieci i światem dorosłych.
- Po realizacji sprawności zuchy powinny rozumieć znaczenie takich przysłów, jak: „wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”, „cudze chwalicie, swego nie znacie”, „prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie”.

- Sprawność ta daje możliwość zarówno poznania podstaw astronomii, jak i porozmawiania o przyjaźni, miłości i wielu innych ważnych uczuciach. Pobudza wyobraźnię dzieci i sprzyja rozwojowi emocjonalnemu. Uświadamia zuchom, że trzeba marzyć, bo marzenia często się spełniają. Zwraca uwagę na to, że nie wolno być samolubnym i martwić się tylko o swoje sprawy.
- Podczas realizacji sprawności można wykorzystywać sprawności indywidualne np.: Astronom, Niewidzialna Ręka, Bajarz, Hodowca kwiatów.

Bibliografia:

1. Antoine de Saint-Exupery, *Mały Książę*
2. Kasety *Mały Książę* – musical dla dzieci i dorosłych wg Opowieści Exupery'ego, Pomaton, 1993.
3. Jęfrem Lewitan, *Historie niezwykłe o gwiazdach i planetach* Wydawnictwo TPRP "Współpraca", Warszawa, 1988.
4. *Świat i człowiek* – atlas geograficzny, "Wiedza Powszechna", Warszawa, 1988.
5. St. Wojtkiewicz, *W szeroki świat*, Komenda Chorągwi Wielkopolskiej, Poznań, 1996.
6. *Astronauta* – plan cyklu i worek z tworzywem, Zuchowe Wieści nr 3/64, ss.4-11; nr 11/67, ss.4-17.
7. *Kosmonauta* – plan cyklu i worek z tworzywem, Zuchowe Wieści nr10/65, ss.5-15.
8. Steve Parker, *Planeta Ziemia*, BGW, Warszawa, 1991.
9. Zuchowe Wieści nr 1, 9, 10/86, 11/93.
10. <http://www.republika.pl/oskarm/> strona poświęcona Małemu Księciu
11. *Mały Książę* – plan cyklu www.zuchowewiesci.zhp.pl Wiosna 2005

PIOTRUŚ PAN

1. Odwiedził nas Piotruś Pan i zabrał nas do Nibylandii. Zaprzyjaźniliśmy się z Zagubionymi Chłopcami, mamy własne imiona nadane przez Piotrusia Pana.
2. Zbudowaliśmy dom – drzewo.
3. Założyliśmy Bank Szczęśliwych Myśli, na każdej zbiorce obdarowywaliśmy się nawzajem tymi myślami.
4. Pomagaliśmy Piotrusiowi złapać jego cień. Wykonaliśmy galerie własnych cieni.
5. Wyruszyliśmy z Piotrusiem do Laguny Syren, by wsłuchiwać się w ich przepiękny śpiew. Poznaliśmy uroki przyrody w Nibylandii.

6. Tropiliśmy słuchem krokodyla, który połknął budzik.
7. Wraz z Dzwoneczkiem uczyliliśmy się latać w naszych marzeniach.
8. Odbiliśmy z rąk Kapitana Haka Tygrysią Lilię

Uwagi:

1. Sprawność "Piotrusz Pan" nawiązuje do fabuły bajkowej. Drużynowy wybiera tematy do zabaw w zależności od potrzeb i zainteresowań uczniów np.: pianie, szukanie kulek, pomoc córce Wodza Indian, wyprawa do Laguny Syren, budowa domków na drzewie, itp.
2. Sprawność rozwija dziecięcą wyobraźnię, wspiera drużynowego w kształtowaniu takich postaw jak: dzielność i sprawiedliwość. Wykształca w zuchach życzliwość, chęć pomocy innym i poszanowanie przyrody.
3. Przygody Piotrusia Pana mogą być pomysłem na przekazanie zuchów do drużyny harcerskiej (powrót z Nibylandii do dorosłości).

Bibliografia:

1. *Kraina Nigdy – Nigdy*, pomysł na kolonię, Zuchowe Wieści nr 4 / 94.
2. *Piotrusz Pan* – wszystkie wersje książkowe, filmowe, teatralne, słuchowiskowe
3. płyta CD Teatru Buffo z piosenkami z musicalu *Piotrusz Pan*

PRZEDSIĘBIORCA

1. Odwiedziliśmy bank lub przedsiębiorstwo.
2. Założyliśmy Zuchowy Bank, w którym funkcjonował dział obsługi klienta indywidualnego, obsługi firm, kasy, kantor wymiany walut. Emitowaliśmy własne pieniądze, z których korzystaliśmy przez cały czas zdobywania sprawności.

3. Stworzyliśmy Kodeks Etyki Biznesu.
4. Bawiliśmy się w Zuchowe Przedsiębiorstwo Rozmaitości, gdzie każdy zuch miał swoją rolę (szef marketingu, prezes zarządu, dział produkcji, dystrybucja, sprzedaż itp.).
5. Przygotowaliśmy kampanię reklamową naszej firmy oraz promocje wybranych produktów.
6. Wyjechalśmy na międzynarodowe targi biznesu, na których przygotowaliśmy swoje stanowisko (plakaty, pokazy itp.).
7. Zorganizowaliśmy aukcję „rozmaitości” wyprodukowanych przez nasze przedsiębiorstwo.
8. Uczestniczyliśmy w turnieju na Najlepszego Biznesmena Roku.
9. Braliśmy udział w balu Przedsiębiorców. Dochód z balu przekazaliśmy na wspólnie wybrany cel.

Uwagi:

- Sprawność „Przedsiębiorca” przeznaczona jest dla zuchów starszych. Może być zdobywana o każdej porze roku. Znakomicie nadaje się na deszczowe dni, gdyż zbiórki mogą odbywać się w pomieszczeniu.
- Dzięki tej sprawności zuchy uczą się gospodarności, oszczędności, samodzielności finansowej i przedsiębiorczości przy jednoczesnym pokreśleniu ofiarności i umiejętności dzielenia się z innymi.
- W trakcie trwania cyklu zuchy powinny poznać podstawowe pojęcia ekonomiczne. Powinny potrafić wypełnić blankiety przelewów i wpłat bankowych, wiedzieć, na czym polega sprzedaż walut obcych. Zuch – Przedsiębiorca wie, jak zaplanować swoje wydatki i jak „sprzedać” swoje umiejętności.
- Przy przeprowadzeniu akcji zarobkowej – aukcji „rozmaitości” należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe wykorzystanie przez zuchy uzyskanych funduszy.

Bibliografia:

1. Pakiet programowy ZHP *Barwy Przyszłości – Paleta możliwości*
2. *J. Korczak, „Bankructwa Małego Dżeka”* D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, *Ekonomia*
3. R. Koch, *Słownik zarządzania i finansów*

4. R. Koch, *Strategia – Przewodnik*
5. H. Bieniok, *Mini-poradnik menedżera i biznesmena*
6. J. Altkorn, *Podstawy Marketingu*
7. A.F. Stoner, Ch. Wankel, *Kierowanie*
8. B. Pietrzak, Z. Polański, *System finansowy w Polsce lata dziewięćdziesiąte*
9. J. Czekaj, Z. Dresler, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw*

RADIOWIEC

1. Byliśmy w rozgłośni radiowej. Dowiedzieliśmy się jak działa radio i co jest potrzebne do jego funkcjonowania. Spotkałliśmy znanych prezenterów.
2. Założyliśmy własną rozgłośnię radiową. Wymyśliliśmy swój sygnał i hasło reklamowe naszej rozgłośni.
3. Zbudowaliśmy studio nagrań. Wykonaliśmy przedmioty potrzebne do pracy w radiu: mikrofony, słuchawki itp.
4. Wykorzystując prosty sprzęt nagraniowy przeprowadziliśmy szereg wywiadów ze znanymi postaciami szkoły, podwórka i okolicy (rodzicami, nauczycielami, wykonawcami ciekawego zawodu).
5. Zaprosiliśmy do naszej rozgłośni pracownika profesjonalnej stacji radiowej, aby wziął udział w programie „Gość dnia”.
6. Przygotowaliśmy własną audycję radiową. Dobraliśmy odpowiedni podkład muzyczny. Ćwiczyliśmy różne style mówienia i intonację głosu.
7. Przygotowaliśmy profesjonalną listę przebojów, opartą na aktualnych (podwórkowych, szkolnych) notowaniach.
8. W porozumieniu z dyrekcją szkoły, odtworzyliśmy nasze audycje w szkolnym radiowęźle, lub zorganizowaliśmy audycję „na żywo”.

Uwagi:

- Sprawność Radiowiec przybliżyła zuchom pracę reportera i dziennikarza radiowego. Wymaga ona od drużynowego posiadania dużej wiedzy i odpowiedniego sprzętu. Dzięki niej można nawiązać współpracę ze szkołą i środowiskiem lokalnym.

- Zuchy realizując wymagania sprawności stają się śmielsze, łatwiej się komunikują, zauważają ważne wydarzenia w swoim otoczeniu. Rozumieją jak istotna jest komunikacja werbalna i intonacja głosu, uczą się ładnego wystawiania i dbałości o czystość mowy ojczystej.
- Należy pamiętać, aby wykorzystywać w audycjach nie tylko mowę i muzykę, ale również różnego rodzaju odgłosy (np. zamykanie drzwi, tupot nóg, oklaski, westchnienia, odgłosy natury).
- Podczas pracy Radiowca można wykorzystywać takie sprawności indywidualne, jak: Bajarz, Recytator, Miłośnik muzyki,

Bibliografia:

1. J. Tuwim, „*Prasie Radio*”
2. I. Rutkowska-Błachowiak, *Gimnastyka buzi na wesoło. Ćwiczenia narządów artykulacyjnych dla dzieci*
3. <http://www.republika.pl/anad/mysl.html> - odgłosy zwierząt
4. C. Banasiński, M. Kolański, R. Rittler, *Prawo radiofonii i telewizji w Polsce (w świetle standardów europejskich)*
5. Ł. Komsta, *Krótkofalarstwo i radiokomunikacja*
6. Płyta *Bielszy uśmiech natury* z odgłosami
7. Kasetta *Wesoła szkoła* z odgłosami i piosenkami

SZLACHCIC /SZLACHCIANKA

1. Wybraliśmy się na wycieczkę do dworku, dworu, muzeum etnograficznego.
2. Wykonaliśmy stroje szlacheckie.
3. Poznaliśmy znane postacie szlacheckie.
4. Kształciliśmy się na szlacheckim dworze, gdzie uczyliśmy się szermierki, nakrywania do stołu, dobrych manier, gospodarki i ekonomii, prawa i jazdy konnej.
5. Wzięliśmy udział w turnieju o szablę Michała Wołodyjowskiego lub szarfę damy dworu.

6. Wykonaliśmy herby i ułożyliśmy zawołania naszych rodów.
7. Tańczyliśmy Poloneza.
8. Obchodziliśmy Dzień Dobrych Manier.
9. Zorganizowaliśmy szlachecki kulig lub przejażdżkę wozami.
10. Urządziliśmy polowanie na lisa, zakończone wspólnym gotowaniem bigosu.

Uwagi:

- Sprawność „Szlachcic/Szlachcianka” przynosi zuchy w czasy szlacheckie. Przeznaczona jest dla zuchów bez ograniczeń wiekowych i można ją zdobywać o każdej porze roku.
- Drużynowy, przed podjęciem decyzji o realizacji tej sprawności powinien dobrze poznać historię tamtej epoki, obyczaje, kulturę.
- Podczas zdobywania sprawności zuchy uczą się dobrego wychowania i staropolskich obyczajów. Poznają i pielęgnują takie wartości, jak honor, wolność, dobro ojczyzny.
- Sprawność ta ma bogatą obrzędowość. Zuchy używają zawołań szlacheckich, mają swoje herby, wykonują stroje. Każdy szlachcic jest sprawny i zawsze gotowy do służby na rzecz państwa, potrafi również tańczyć poloneza.

Bibliografia:

1. A. Mickiewicz, *Pan Tadeusz*
2. H. Sienkiewicz, *Trylogia*
3. Pamiętniki Paska
4. A. Fredro, *Zemsta*

SZMARAGDOWY HAKIM

1. Poznaliśmy zwyczaje ludzi Wschodu.
2. Spotkaliśmy Szmaragdowego Hakima Nestora, który opowiedział nam o leczeniu ludzi ziołami, gimnastyką i lekarstwami Hakimów, wykonanymi z tarych szmaragdów i złota.
3. Osiągnęliśmy stan „wyciszenia” poprzez ćwiczenie jogi, prawidłowe oddychanie i hinduską muzykę.
4. Wykonaliśmy hinduskie stroje, na których zaznaczyliśmy stopnie umiejętności Hakimów kolorowymi szarfami.
5. Uczestniczyliśmy w zdrowotnych biegach w sandałkach fakirach.
6. Urządziliśmy ucztę złożoną z hinduskich potraw, zaprosiliśmy na nią rodziców lub inną gromadę i wspólnie śpiewaliśmy dziękczynną pieśń.
7. Zorganizowaliśmy Wielką Wyprawę Hakimów po cudowne szmaragdy.
8. Bawiliśmy się w gabinet terapii naturalnej i ziołolecznictwa, zbudowaliśmy własną aptekę.

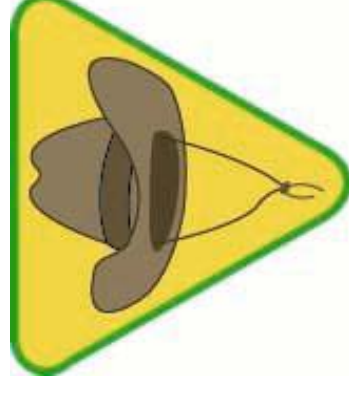
Uwagi:

- Sprawność „Szmaragdowy Hakim” przewidziana jest dla zuchów starszych i może być zdobywana o każdej porze roku.
- Zdobywanie sprawności wymaga od drużynowego dobrej znajomości kultury, filozofii Wschodu.
- Hakim to mędrzec (arab.), lekarz muzułmański, toteż sprawność ta powinna kształtować takie cechy charakteru, jak: gotowość niesienia pomocy innym, wrażliwość, uczciwość, prawdomówność, mądrość, samodyscyplina.
- Zuchy podczas trwania cyklu powinny dowiedzieć się, czym jest joga, akupunktura, akupresura, jak prowadzić zdrowy dla ciała i ducha tryb życia.

Bibliografia:

1. *Basnie z tysiąca i jednej nocy (m.in. Ali-Baba i czterdziestu rozbojników; O kalife Omarze i młodym Beduinie; Zaczarowana studnia; Przygody Sindbada Żeglarza; Słupy Abdallah; Azem i królowa duchów; Cudowna lampa Aladyna; Książę Ahmed i wieszczka Pari Banu.)*
2. H. Ch. Andersen., *Latający kufier*

ZDOBYWCA DZIKIEGO ZACHODU

1. Zbudowaliśmy miasteczko na Dzikim Zachodzie, w którym znajdowało się Biuro Szeryfa, Sąd, Poczta, Bank, Saloon.
2. Wykonaliśmy kapelusze, pasy, lassa, ostrogi lub inne elementy ubioru zdobywców dzikiego zachodu.
3. Zrobiliśmy mapę naszej osady i okolicy i otrzymaliśmy jej akt nadania.
4. Zaprzyjaźniliśmy się z mieszkańcami pobliskiej wioski indiańskiej.
5. Urządziliśmy „polowanie” na mustangi i ujeżdżaliśmy je.
6. Hodowaliśmy bydło, zorganizowaliśmy spęd bydła na targ.
7. Bawiliśmy się w poszukiwaczy złota.
8. Pomagaliśmy szeryfowi w ujęciu i doprowadzeniu przed sąd rabusiów.
9. Braliśmy udział w zabawie tanecznej do muzyki country.
10. Urządziliśmy święto naszego miasta, na które zaprosiliśmy naszych przyjaciół (np. Indian, gubernatora).

Uwagi:

- Zuchy Zdobyców Dzikiego Zachodu postrzegają często przez pryzmat filmów i widzą głównie walczących z Indianami rewolwerowców. Nie zauważają ich pracy włożonej w budowę osad na prairii, kolei czy poczty.

- Sprawność „Zdobywcy Dzikiego Zachodu” daje możliwość kształtowania odważnej postawy, uczy sprawiedliwości, zaradności, samodzielności, poszanowania praw i kultury innych ludzi, rozwija sprawność fizyczną. Powinna ona również kształtować uczucia przyjaźni i solidarności ze wszystkimi ludźmi bez względu na rasę i kolor skóry.
- Sprawność ta ma ciekawą obrzędowość. Dużo radości zuchom może przynieść majsterka, budowa całego miasta, ale również wykonanie kapelusza, sita dla poszukiwacza złota, czy prawdziwego lasa.
- Sprawność przeznaczona jest dla wszystkich zuchów. Proponuje się zdobywanie jej w okresie wiosenno-letnim i na kolonii zuchowej.

Bibliografia:

1. K. May, *Old Surehand, Winetou*
2. K. May, *Na Dzikim Zachodzie*
3. Yackta-Oya, *Złoty Potok*
4. D.Ch.. *Mordoch, Kowboje* (seria: Patrzę-Podziwiam-Poznaje)
5. J. Riepeywtrot, *W czasach podboju dzikiego zachodu Indianie Ameryki Północnej*
6. *Zdobywcy Dzikiego Zachodu* – plan cyklu, www.zuchowewiesci.zhp.pl Lato 2005
7. *Bolek i Lolek na Dzikim Zachodzie* – film pełnometrażowy
8. *Bolek i Lolek zdobywają Dzikiego Zachód* – film
9. H.J. Chmielewski, *Tytus na Dzikim Zachodzie*

SPRAWNOŚCI INDYWIDUALNE:

CHARAKTERYZATOR

1. Dbam o swój wygląd, umiem się przebierać i lubię wykonywać stroje dla innych.
2. Wiem, kto to jest charakteryzator i czym się zajmuje. Potrafię opowiedzieć, gdzie pracują charakteryzatorzy.
3. Znam zasady charakteryzacji. Wiem jak przyroda barwi i ozdabia świat, zrobiłem naturalne farby (np. burak, cebula), które posłużyły mi do charakteryzacji lalek, kukielek, itd. w teatrzykach.
4. Umiem wymienić i nazwać przedmioty pomocne w pracy charakteryzatora
5. Potrafię ucharakteryzować zucha do różnych ról np. Chińczyka, giermka, ufoludka, Indianina itp.
6. Wykonałem element charakteryzacji np. brodę, wąsy, krzaczaste brwi, siwe włosy.
7. Podczas przygotowań do teatrzyków na zbiórkach, pamiętam, by zadbać o wygląd każdego z mojej szóstki tak, by odgrywane przez nas role były bardziej wiarygodne.
8. Znam i rozumiem powiedzenie „Nie szata zdobi człowieka”.
9. Wiem jak zmyć makijaż z twarzy.

Uwagi:

- Zuch - Charakteryzator musi posługiwać się przydatnymi w pracy przyborami, takimi jak: pomadki, pudry, cienie, tusze, farbki, peruki, sztuczne dodatki. Musi także dbać o skórę i ubranie charakteryzowanych osób.
- Sprawność pomaga kształtować takie cechy jak sumienność, staranność, dokładność. Wpływa na rozwój manualny i estetyczny zucha, jest alternatywą dla zuchów skrepowanych i niechętnych do publicznych występów, wzmacnia przy tym poczucie wpływu na całokształt przedsięwzięcia.
- Można ją wykorzystywać przy realizacji sprawności zespołowych: Aktor, Dziennikarz.

GRAJEK

1. Potrafię odróżnić instrumenty dęte od perkusyjnych i strunowych. Potrafię wymienić, choć jeden instrument z każdej z tych grup.
2. Samodzielnie wykonałem prosty instrument perkusyjny z dostępnych materiałów (garnki, puszki, patyki itd.) i grałem na nim podczas piosenki śpiewanej przez gromadę.
3. Potrafię wystukać na swoim instrumencie proste rytmy.
4. W swoim otoczeniu znalazłem kilka przedmiotów, które wydają ciekawe dźwięki.
5. Potrafię rozpoznać ze słuchu dźwięki wydawane przez różne przedmioty np. garnek, kartka papieru, klaskanie w dłonie.
6. Wiem, co to jest pięciolinia, nuta, klucz wiolinowy i pauza. Potrafię odróżnić całą nutę, półnutę, ósemkę. Przygotowałem plakat, na którym wyjaśniłem wszystkie znane mi znaki muzyczne i zaprezentowałem go gromadzie.
7. Potrafię zaśpiewać dźwięki gamy.
10. Przygotowałem pokaz niekonwencjonalnych instrumentów (grzebień, piła, pokrywki, puszki z grochem).

Uwagi:

- Sprawność Grajek jest etapem przygotowującym do sprawności Muzyka. Daje zuchom możliwość, rozwoju muzycznego i estetycznego. Dzięki niej zuch może wyrażać się twórczo. Wprowadza ona zucha w świat muzyki, pokazuje, że można znaleźć ją wszędzie, w przedmiotach codziennego użytku, a nawet w swoim ciele. Uświadamia, że muzyka to nie tylko melodia, ale i poszczególne dźwięki, które można zapisać na pięciolinii. Sprawność odkrywa również tajemnice powstawania dźwięków i budowy instrumentów. Rozwija słuch dziecka.
- Rozwój zdolności muzycznych zucha wspomagają również sprawności: „Muzyk”, „Miłośnik muzyki”, „Śpiewak”.

INTERNAUTA

1. Wiem, co to jest Internet i do czego służy.
2. Umiejętnie nawiązać połączenie z Internetem.
3. Potrafię korzystać z przeglądarki internetowej i wyszukać potrzebne mi informacje. Umiejętnie za pomocą Internetu sprawdzić pogodę, rozkład jazdy pociągów, program telewizyjny itd.
4. Mam własny adres e-mail, umiejętnie wysyłać i odbierać pocztę.
5. Spróbuję założyć własną stronę internetową, na której zareklamuję naszą gromadę.
6. Potrafię zaplanować sobie czas pracy przy komputerze tak, aby dbać o swoje zdrowie.
7. Wiem jak rozmawiać przez internet, znam programy typu Gadu – Gadu, dzięki któremu rozmawiam z moimi przyjaciółmi i kolegami.
8. Nie zawieram znajomości przez sieć, wiem, jakie niebezpieczeństwa to za sobą niesie. Odwiedziłem stronę www.dzieckowsieci.pl, pokazałem ją także moim rodzicom i kolegom.

Uwagi:

- Sprawność jest przeznaczona dla zuchów mających kontakt z komputerem i dostęp do sieci internetowej.
- Przy realizacji tej sprawności należy zwrócić szczególną uwagę na bezpieczeństwo dzieci, aby zbyt długo nie przebywały przed komputerem i by nie zawierały niebezpiecznych znajomości, jak również nie korzystały ze stron o treściach nieprzeznaczonych dla nich.

KOLEŃNIK

1. Znam wiele koled, umiem je zaśpiewać.
2. Wiem, co symbolizują koledy.
3. Brałem udział w jasełkach.
4. Potrafię powiedzieć, jakie postacie są prezentowane przez koledników i dlaczego. Sam lub z pomocą rodzica przygotowałem sobie strój kolednika.
5. Zaprezentowałem mój strój i koledę na zbiórce wigilijnej.
6. W okresie świątecznym wraz z kolegami chodziłem i koledowałem niosąc radość ludziom w mojej okolicy.
7. Wiem jak dawniej wyglądało koledowanie na terenach, na których teraz mieszkam. Dowiedziałem się, jakie panowały wtedy obrzędy i zwyczaje świąteczne.
8. Nauczyłem moich kolegów przynajmniej jednej koledy.
9. Mam swój śpiewnik lub nagrania z koledami.

Uwagi:

- Pomimo tego, że to sprawność indywidualna, zuchy mogą zdobywać ją w grupach np. szóstkach tak, by łatwiej im było przygotować przedstawienie. Wymaga ona większego zaangażowania drużynowego w pomoc zuchom przy jej realizacji.
- Sprawność - Kolednik pomaga poznać zwyczaje i obrzędy staropolskie, a także wpływa na rozwój duchowy dzieci. Należy zwrócić dużą uwagę na zachowanie bezpieczeństwa podczas „koledowania” zuchów, proponujemy realizację sprawności wśród rodzin zuchów, pobliskich przyjaciół gromady, ew. napotkanych, zainteresowanych przechodniów.
- Zadania wykonane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „Święty Mikołaj”, „Mój region”, „Etnograf”, „Majsterklepka” (oczywiście jedynie, gdy ich zdobywanie przypada na okres bożonarodzeniowy).

MIM

1. Wiem, kto to jest mim i czym się zajmuje. Widziałem przedstawienie pantomimiczne na żywo lub w telewizji.
2. Wiem jak wygląda mim, jaki strój nosi, dowiedziałem się, dlaczego podczas przedstawień ma pomalowaną na biało twarz.
3. Wiem jak ważne są gesty i mimika w porozumiewaniu się między ludźmi. Za ich pomocą wyraziłem takie uczucia jak: smutek, złość, radość, zawstydzenie.
4. Umieję przedstawić za pomocą gestów ręki lub całego ciała kilka scenek z codziennego życia.
5. Stale i regularnie ćwiczę moje ciało, by doskonalić się w sztuce mimów. Wymyśliłem krótką gimnastykę buzi i języka oraz palców i dłoni.

Uwagi:

- Sprawność ta uświadamia zachowi jak ważna jest komunikacja pozawerbalna w kontaktach międzyludzkich oraz jak wiele można przekazać za pomocą samych gestów i mimiki. Dzięki niej łatwiej mu będzie zrozumieć ludzkie zachowania.
- Zadania wykonywane przez zuchę można wykorzystywać podczas zdobywania sprawności Aktora

MISTRZ MAKRAMY

1. Wiem, co to jest makrama i do czego można ją wykorzystywać.
2. Umieję wiązać przynajmniej trzy węzły i zastosować je do wykonania makramy.
3. Potrafię dobrać odpowiedni sznurek, welnę, aby wykonać makramę.
4. Umieję korzystać z rysunków o sztuce makramy.

5. Nauczyłem inne zuchy podstawowego węzła makramy.
6. Wymyśliłem własny węzeł.
7. Zorganizowałem wystawę własnych prac.
8. Wykonałem element zdobnictwa do wykorzystania w zuchówce.

Uwagi:

- Sprawność Mistrz makramy jest przeznaczona dla zuchów lubiących zajęcia manualne, pozwala rozwijać zdolności praktyczne i poczucie estetyki.
- Wykonane przez dzieci prace można wykorzystać do wystroju zuchówki, obrzędowości na kolonii zuchowej itp.
- Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha w tej dziedzinie można wskazać mu inne sprawności twórcze: Plastyk, Dekorator, Miłośnik sztuk plastycznych.

MISTRZ SNOWBOARDU

1. Lubię uprawiać zimowe sporty, umiem jeździć na desce snowboardowej.
2. Wiem, jak zachowuje się powierzchnia stoku w czasie różnych warunków atmosferycznych (marznący deszcz, świeże opady śniegu, odwilż), nie jeżdżę, gdy śnieg na stoku jest bardzo twardy (zmrożony), wiem, czym to grozi.
3. Potrafię wymienić konkurencje snowboardowe, znam nazwiska mistrzów.
4. Wiem, co to jest ratrak i do czego służy.
5. Potrafię korzystać z wyciągu narciarskiego.

6. Wiem, jak się odpowiednio ubrać do jazdy na desce, potrafię się odpowiednio zabezpieczyć przed mrozem.
7. Dbam o sprzęt, na którym jeżdżę, smaruję deskę, naprawiam niewielkie uszkodzenia wiązań. Wiem gdzie należy się zgłosić, aby naprawić większe uszkodzenia lub zmienić ustawienia wiązań.
8. Jeżdżę w bezpiecznych miejscach, zwracam uwagę na bezpieczeństwo, kulturę jazdy oraz na innych znajdujących się na stoku.
9. Urządziłem autorski pokaz jazdy na desce, zaprezentowałem jazdę obydwoma stronami deski, omijanie przeszkód, wyhamowywanie.
10. Brałem udział w zawodach w jeździe na desce snowboardowej.

Uwagi:

- Sprawność przeznaczona jest dla zuchów, które potrafią jeździć na desce snowboardowej i chcą tę umiejętność rozwijać. Kształtuje ona zwinność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną. Ćwiczy równowagę, uczy jak bezpiecznie bawić się na śniegu.
- Należy bardzo uczulić zuchy na bezpieczeństwo zjeżdżania, oraz na zagrożenia, jakie mogą spowodować dla innych uczestników „białego szaleństwa”.
- Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności: Olimpijczyk, Sportowiec, Człowiek zimy, Eskimos, a także podczas wspólnego wycieczki zucha z rodzicami w czasie ferii zimowych.

MISTRZ WĘZŁÓW

1. Wiem, do czego służą węzły.
2. Potrafię zawiązać proste węzły: ósemkę, beczkę, szotowy oraz ułożyć linę w słoneczko. Wykorzystuję te umiejętności podczas pływania na łódkach.
3. Potrafię odróżnić węzeł płaski od „babskiego”.
4. Nauczyłem młodszego kolegę zawiązać prosty węzeł.

5. Podczas rejsu umiem dobrać odpowiednie węzły do sytuacji, w jakiej się znajduję (cumowniczy, ratowniczy itp.)
6. Potrafię wykorzystywać znane mi węzły w codziennym życiu, np. zrobić bransoletkę, sieć, drabinkę, związać dwa sznurki tak, by się nie rozłączyły.
7. Wymyśliłem własny węzeł.
8. Wykonałem prace plastyczną, w której wykorzystałem znane mi węzły lub przygotowałem plakat, na którym umieściłem węzły wraz z ich nazwami. Po zaprezentowaniu mojej pracy na zbiórce powiesiłem ją w widocznym miejscu w zuchówce, by każdy mógł ją obejrzeć.

Uwagi:

- Sprawność Mistrz węzłów przeznaczona jest głównie dla gromad z rozwiniętą obrzędowością żeglarską. Jeśli zamierzamy pływać z dziećmi na łódkach umiejętności wiązania podstawowych węzłów jest absolutnie niezbędna. Ważne jest, aby zuchy mogły wykorzystywać zdobytą podczas tej sprawności wiedzę w praktyce. Warto zwrócić uwagę zucha na dokładność przy wiązaniu węzłów, że od ich jakości podczas pływania na łódce może zależeć nawet czyjeś życie.
- Sprawność pomaga dzieciom w rozwoju manualnym i myśleniu twórczym.
- Zadania wykonane przez zucha można wykorzystywać podczas zdobywania sprawności Marynarz

OBYWATEL UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wiem, co to jest Unia Europejska i po co powstała.
2. Znam Hymn Unii Europejskiej.
3. Wiem, ile państw należy do Unii Europejskiej. Umiem wymienić 10 z nich.
4. Wykonałem flagę Unii Europejskiej. Wytlumaczyłem kolegom, co oznaczają gwiazdki na fladze UE.
5. Znam walutę, którą posługuje się większość zjednoczonych w UE państw i potrafię ją odróżnić od innych.

6. Wiem, gdzie znajduje się siedziba władz UE.
 7. Znam datę przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.
- Uwagi:**
- Sprawność ma uzmysłowić zachowi, czym jest Unia Europejska, jakie są jej cele, dlaczego Polska została jej członkiem.
 - Zadania wykonane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności Europejczyk

PRZECHODZIEN

1. Wiem, jak należy zachować się w drodze do szkoły i gdzie można bezpiecznie przechodzić przez ulicę.
Wiem, co to jest zebra.
2. Rozpoznaję znaki drogowe, jakie są na drodze z mojego domu do szkoły i w okolicach mojego miejsca zamieszkania, wiem, co oznacza sygnalizacja świetlna i dźwiękowa.
3. Nauczyłem młodsze dziecko zasad przechodzenia przez ulicę.
4. Wiem, jak oznaczona jest ścieżka rowerowa i kto może się po niej poruszać.
5. Potrafię zachować się w sytuacji, gdy widzę na ulicy wypadek, wiem, kogo należy poinformować o takim zdarzeniu.
6. Umieję poruszać się po drodze, na której nie ma chodnika. Wiem, co muszę mieć przy sobie poruszając się po drodze po zmroku.

Uwagi:

- Zuch - Przechodzeń bezpiecznie porusza się po drodze, wie, jak prawidłowo przechodzić przez ulicę nie narażając własnego zdrowia i nie będąc zagrożeniem dla innych. Sprawność kształtuje samodzielność, spostrzegawczość, jak również zdolność przewidywania i podporządkowywania się przepisom.
- Zuchowi zdobywającym tę sprawność należy uświadomić, że poruszenie się po drogach jest szczególnie niebezpieczne, a podczas przechodzenia przez ulicę, nawet przy zielonym świetle, należy zachować szczególną ostrożność.
- Zuch, który chce poszerzyć swoje umiejętności w tej dziedzinie można zaproponować sprawność Rowerzysty.

PRZEWODNIK PO SZKOLE

1. Znam dobrze moją szkołę. Potrafię za pomocą samego słuchu rozpoznać szkolne odgłosy (śmiechy i okrzyki podczas przerwy, szelest kartek w bibliotece, dzwonek, stuk kredy po tablicy itd.).
2. Potrafię nazwać uczucia, które mogą towarzyszyć dzieciom podczas pierwszych dni w szkole. Umiem zaradzić tym negatywnym z nich.
3. Opiekowałem się pierwszoklasistą przez pierwszy miesiąc jego nauki w szkole.
4. Wiem, kto jest patronem mojej szkoły. Opowiedziałem pierwszoklasistcie, jakie są zasługi tego patrona.
5. Wykonałem plan szkoły i podarowałem go pierwszoklasistom. Oprowadziłem ich i pokazałem ciekawe miejsca w szkole.
6. Pokazałem pierwszoklasistcie, gdzie pracują różni pracownicy szkoły (dyrektor, pielęgniarka, woźna, dozorca, sekretarka, pedagog, bibliotekarka, kucharki), powieściłem, do kogo z nich mogą zwracać się w różnych sprawach.
7. Wskazałem pierwszoklasistcie, którzy najbardziej potrzebują do szkoły oraz miejsca, które powinien omijać.
8. Pokazałem pierwszoklasistom, jak dbać o naszą szkołę.
9. Przeprowadziłem młodszego kolegę na zbiórkę gromady.

Uwagi:

- Sprawność Przewodnik po szkole należy do grupy sprawności „przewodnik po...”. Zuch zdobywając tę sprawność poszerza wiedzę o najbliższym otoczeniu, jakim jest szkoła.
- Podczas realizacji sprawności zuchy mogą samodzielnie wykonać informator szkolny. Uwagę zuchów należy zwrócić na każdego nowego ucznia, nie tylko pierwszoklasistę.
- Umiejętności i wiedzę zucha można wykorzystać podczas zespołowego zdobywania sprawności: Wszedobyłski, Mój region. Zainteresowania zucha najbliższą okolicą możemy wspierać proponując mu sprawności Przechodzień, Rowerzysta.

SAMODZIELNY/ZOSIA – SAMOSIA

1. Jestem samodzielny i zaradny. Chętnie pomagam młodszemu kolegom.
2. Potrafię samodzielnie zawiązać buty.
3. Potrafię sam się ubrać odpowiednio do temperatury panującej na zewnątrz.
4. Nikt nie musi mi pomagać w takich czynnościach jak: mycie zębów czy jedzenie.
5. Potrafię odczytać godzinę z zegarka.
6. Wraz z szóstką posprzątałśmy zuchówkę.
7. Nigdy nie rozmawiam z nieznajomymi.
8. Gdy sam poruszam się po ulicy przestrzegam zasad bezpieczeństwa poruszania się po drogach.
9. Zawsze staram się pamiętać o swoich domowych obowiązkach. Chętnie pomagam rodzicom w pracach domowych.

10. Nikt nie musi mi przypominać o odrobieniu pracy domowej. Zawsze sam pakuję plecak do szkoły, staram się niczego nie zapomnieć.
11. Znam telefony alarmowe. Gdy się zgubię, wiem, do kogo mogę się zwrócić o pomoc (w szkole, w wielkim sklepie, na ulicy).
12. W trudnych dla mnie sytuacjach staram się nie płakać, ale szukać jakiegoś rozwiązania.

Uwagi:

- Sprawność Samodzielny / Zosia - Samosia przeznaczona jest głównie dla zuchów sześć- i siedmioletnich, ale nic nie stoi na przeszkodzie, by zdobywały ją również zuchy starsze, jeśli drużynowy uzna zdobywanie jej za pomocne w ich rozwoju.
- Celem sprawności jest wspieranie dzieci w podejmowaniu działań dążących do samodzielności. Ma im uświadomić, że samodzielne działanie nie jest trudne, jak również uczulić na czyhające niebezpieczeństwa. Ma budować postawę zaradności i nie załamywania się w trudnych sytuacjach.
- Zuchom bardziej samodzielny można zaproponować sprawność: Dobry opiekun, Przyjaciel innych.

SZANTYMEN

1. Wiem, co oznacza słowo „szanta”.
2. Wiem, do czego wykorzystywane były kiedyś szanty na okrętach. Potrafię odróżnić pieśni morskie, kubryku, wielorybnicze, rybackie, irlandzkie.
3. Mam swój szantowy śpiewnik.
4. Potrafię zaśpiewać przynajmniej 5 szant i opowiedzieć, o czym mówią. Narysuję rysunek o treści jednej z nich i przedstawię go kolegom z gromady.
5. Wymyśliłem gesty i ruchy do jednej z żeglarskich piosenek.
6. Znam nazwy kilku szantowych zespołów. Mam ulubiony zespół szantowy. Posiadam ich kasetę lub potrafię zaśpiewać kilka z ich piosenek.
7. Wystąpiłem na zuchowym festiwalu śpiewając solo lub z szóstką piosenkę żeglarską.

8. Umiejętność tańca irlandzkiego. Zatańczyłem go wraz z gromadą.

Uwagi:

- Sprawność Szantymen przeznaczona jest głównie dla gromad z rozwiniętą obrzędowością żeglarską, jednak może ją zdobywać każdy zuch, który lubi tego typu muzykę.
- Podczas zdobywania tej sprawności zuch rozwijają swoje zdolności muzyczne i zainteresowania związane z żeglarstwem.
- Należy zwrócić szczególną uwagę na słowa piosenek, których dzieci się uczą i które śpiewają. Często (zwłaszcza szanty tradycyjnych) mają wulgarnie słownictwo, a ich treść nie jest właściwa. Dlatego należy położyć nacisk na śpiewanie szant dla dzieci np. w wykonaniu zespołu Orkiestra Dni Naszych lub Zejman & Garkumpel.
- Zadania wykonane przez zucha można wykorzystywać podczas zdobywania sprawności Marynarz

ŚMIESZEK

1. Jestem zawsze uśmiechnięty i pogodny. W każdej, nawet smutnej sytuacji, potrafię odnaleźć coś pozytywnego. Swoją postawą zarażam innych.
2. Jestem koleżeński i zawsze chętnie wszystkim pomagam.
3. Potrafię rozвесelić i pocieszyć smutnego koleżę czy koleżankę.
4. Przeprowadziłem walkę z Królem Smutkiem.
5. Samodzielnie lub wraz z szóstką zaprezentowałem krótką scenkę komediową.
6. Przeprowadziłem w gromadzie konkurs na najładniejszy uśmiech „po cytrynie”.
7. Bawiłem się w dobrego duszka. Wykonałem niezauważalnie przynajmniej 3 dobre uczynki, które wywołały uśmiech na czyjejś twarzy.

8. Umiejętność zachowania umiaru w moich żartach, mam poczucie dobrego smaku, nigdy nie przesadzam, nie drwię z nikogo, nie śmieję się z cudzego nieszczęścia. Wszyscy się dobrze czują w moim towarzystwie.

Uwagi:

- Sprawność Śmieszek może być zdobywana przez wszystkie zuchy.
- Pomaga dziecku patrzeć optymistyczniej na świat. Uczy radzić sobie z przeciwnościami losu i nie załamywać się w trudnych sytuacjach. Wspiera postawy pozytywnego zachowania, koleżeństwa, pomagania innym, pozytywnego myślenie. Zdobywające ją zuchy powinny nauczyć się umiaru w żartach, a także zachowywania powagi w niektórych momentach życia.
- Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha w tej dziedzinie, można mu wskazać sprawność: Dobry opiekun, Przyjaciel innych

WIELKANOCNY BARANEK

1. Znam wiele tradycji Świąt Wielkanocnych.
2. Wiem, na pamiątkę jakiego zdarzenia obchodzi się Świąta Wielkanocne.
3. Wykonałem własnoręcznie lub z pomocą palnę wielkanocną.
4. Wiem, jak wiele pracy jest z przygotowaniem do Świąt, dlatego aktywnie pomagam rodzicom, babciom i dziadkom w wielkich porządkach.
5. Znam wiele technik wykonywania pisanek i kraszank, zrobiłem farby z cebuli, dębu czy zboża.
6. Przygotowałem wraz z rodzicami koszyczek wielkanocny, który święciłem w Wielką Sobotę.
7. Znam tradycję Śmigusa - Dyngusa, chętnie biorę udział w Wielkoponiedziałkowych zabawach, pamiętam jednak by nie przeszkadzać, ani nie skrzywdzić nikogo.
8. Wiem, dlaczego wielkanocnymi symbolami są: jajko, kurczaczek, baranek, zajączek.

9. Potrafię wymienić kilka wielkanocnych potraw.
10. Sam lub z czyjąś pomocą, przygotowałem świąteczną babę lub mazurka.
11. Znam zwyczaj przynoszenia słodyczy przez wielkanocnego zajączka. Zrobiłem miłą niespodziankę komuś bliskiemu.

Uwagi:

- Sprawność ta przeznaczona jest dla zuchów nie tylko katolickiego wyznania, ale mogą zdobywać ją także zuchy, będące innego wyznania, lub też ateści. Dużą rolę odgrywa tu drużynowy, który pomoże zuchom dobrać tak zadania, aby dotyczyły tradycji i obrzędów Wielkanocnych.
- Sprawność pomaga kształtować takie cechy, jak: chęć pomocy, pracowitość. Inspiruje zuchy do twórczego myślenia przy pracy nad pisankami i ozdobami. Poznawanie i kultywowanie tradycji wpływa w dużym stopniu na rozwój duchowy zuchów.
- Zuchy zdobywające tę sprawność, muszą przyswoić sobie umiejętność dostrzegania granicy w zabawie (przy okazji Śmigusa - Dyngusa), po przekroczeniu, której zabawa zmienia się w krzywdzenie, poniżanie i znęcanie się nad innymi uczestnikami zabawy.
- Sprawność należy zdobywać w okresie wiosennym, tuż przed i w trakcie Świąt Wielkanocnych.

ZALOGANT

1. Jestem posłuszny i obowiązkowy. Zawsze słucham poleceń kapitana łodzi.
2. Wraz z rodzicami lub gromadą pływałem żaglówką. Czynnici uczestniczyłem w życiu załogi: sprzątałem pokład, buchtowałem liny, czuwałem na „oku” (obserwowałem wodę i pilnowałem, by z nikim się nie zderzyć).
3. Potrafię nazwać podstawowe części żaglówki, ożaglowanie oraz liny.
4. Brałem udział w pracach remontowych łódki.

5. Wiem, do czego służy kapok, koło ratunkowe i jak należy się zachować, gdy żaglówka się wywróci. Podczas żeglowania zawsze przestrzegam zasad bezpieczeństwa: nie biegam po pokładzie, nie wychylam się za burtę, uważam na przesuwaną się bom, zawsze się czegoś trzymam.
6. Potrafię samodzielnie utrzymać się na wodzie i przepłynąć 20 metrów dowolnym stylem. Mogę wytrzymać 5 sekund pod wodą wstrzymując oddech.
7. Wiem, co to jest „Zawisza Czarna”. Widziałem morskie okręty na żywo lub w albumie ze zdjęciami.
8. Potrafię nazwać, choć jeden kierunek wiatru (bajdewind, półwiatr, baksztag, fordewind). Wiem, że to dzięki niemu żaglówka może się poruszać. Potrafię wskazać kierunek, z którego wieje wiatr i określić jego siłę (mocny, słaby).
9. Potrafię przewidzieć na podstawie obserwacji nieba nadejście złej pogody (ciemne chmury, mocny wiatr). Wiem, że podczas burzy nie należy pływać na łódce. Zawsze dzień przed wypłynięciem zapoznaję się z prognozą pogody.
10. Podczas rejsu jestem przygotowany na każdą pogodę. Nie zależnie od pogody zawsze mam na sobie kamizelkę ratunkową. Wytłumaczyłem młodszemu kolegom, dlaczego to takie ważne.
11. Wiem, jakie są zasady etykiety żeglarskiej. Zawsze pozdrawiam przepływającą obok łódkę.

Uwagi:

- Sprawność Załogant przeznaczona jest głównie dla gromad z rozwiniętą obrzędowością żeglarską. Daje możliwość współpracy z harcerskimi drużynami żeglarskimi, do których możesz przekazać w przyszłości swoje zuchy. Pozwała ona na działania z gromadą, jak i z rodzicami podczas wakacyjnych wypraw.
- Dobrze jest położyć szczególny nacisk podczas realizacji sprawności na zasady bezpieczeństwa, zachowania się na łódce oraz etykiety żeglarskiej.
- Drużynowy, który wspiera zdobywanie tej sprawności musi być dobrze przygotowany.
- Aby rozwijać dalsze zainteresowania zucha w tej dziedzinie, zaproponuj mu również zdobycie sprawności: „Mistrz węzłów”, „Szantymen”.

ZNAWCA LICZB

1. Potrafię napisać i odczytać wszystkie cyfry od 0 do 9.
2. Zilustrowałem wszystkie cyfry tak, że do każdej z nich przyporządkowany jest rysunek z odpowiednią liczbą przedmiotów.
3. Potrafię policzyć minimum 10 przedmiotów. Wiem ile literek znajduje się w moim imieniu.
4. Przyglądałem się kształtom cyfr, wiem, co przypominają swoim kształtem np. 2 – łabędź, 8 – bałwan.
5. Ustawiałem swoje ciało w taki sposób by przypominało kształtem poszczególne cyfry. Przygotowałem taką zgadywanke cyfrową dla swojej szóstki lub gromady.
6. Potrafię rozpoznać cyfrę, którą ktoś napisze mi palcem na plecach.
7. Potrafię wykonać proste działania matematyczne w zakresie 10.
8. Wiem, co jest na świecie: tylko jedno (ja, Słońce itd.), tylko dwa (moi rodzice, moje uszy, oczy itd.), tylko trzy itd.
9. Wiem w jakich życiowych sytuacjach znajomość liczb i umiejętności liczenia jest niezbędna.

Uwagi:

- Sprawność „Znawca liczb” jest dedykowana dla zuchów sześć- i siedmioletnich.
- Wzmocnienia ona motywacje do poznawania cyfr i liczb oraz prostych działań matematycznych. Wspiera naukę szkolną oraz pokazuje zuchom jak ważna i potrzebna we współczesnym życiu (również podczas zbiorów) jest to wiedza. Rozwija znajomość symboli, pojęć i umiejętności matematycznych.
- Wymagania do tej sprawności muszą być dostosowane do indywidualnego poziomu rozwoju dziecka.

ZNAWCA LITER

1. Potrafię napisać i odczytać wszystkie litery polskiego alfabetu. Potrafię odróżnić wielką i małą literę.
2. Zilustrowałem cały alfabet tak, że do każdej litery alfabetu przyporządkowany jest rysunek, którego nazwa zaczyna się na daną literę.
3. Potrafię przeliterować swoje imię (wymienić głoski) oraz kilka innych, prostych wyrazów związanych z gromadą.
4. Przyglądałem się kształtom liter. Wiem, co przypominają swoim kształtem np. O – jajko, R – zjeżdżalnia.
5. Wiem, co to jest sylaba. Potrafię podzielić proste wyrazy na sylaby przy pomocy klaskania.
6. Ustawiałem swoje ciało w taki sposób by przypominało kształtem poszczególne litery. Przygotowałem taką zgadywanke literową dla swojej szóstki lub gromady.
7. Potrafię rozpoznać literę, którą ktoś napisze mi palcem na plecach.
8. Wiem, w jakich życiowych sytuacjach umiejętność czytania i pisania jest niezbędna.

Uwagi:

- Sprawność „Znawca liter” jest dedykowana dla zuchów sześć- i siedmioletnich.
- Wzmacnia ona motywację do poznawania liter, nauki czytania i pisania. Wspiera naukę szkolną oraz pokazuje zuchom jak ważne we współczesnym życiu (również podczas zbiorów) są to umiejętności.
- Wymagania do tej sprawności muszą być dostosowane do indywidualnego poziomu rozwoju dziecka.